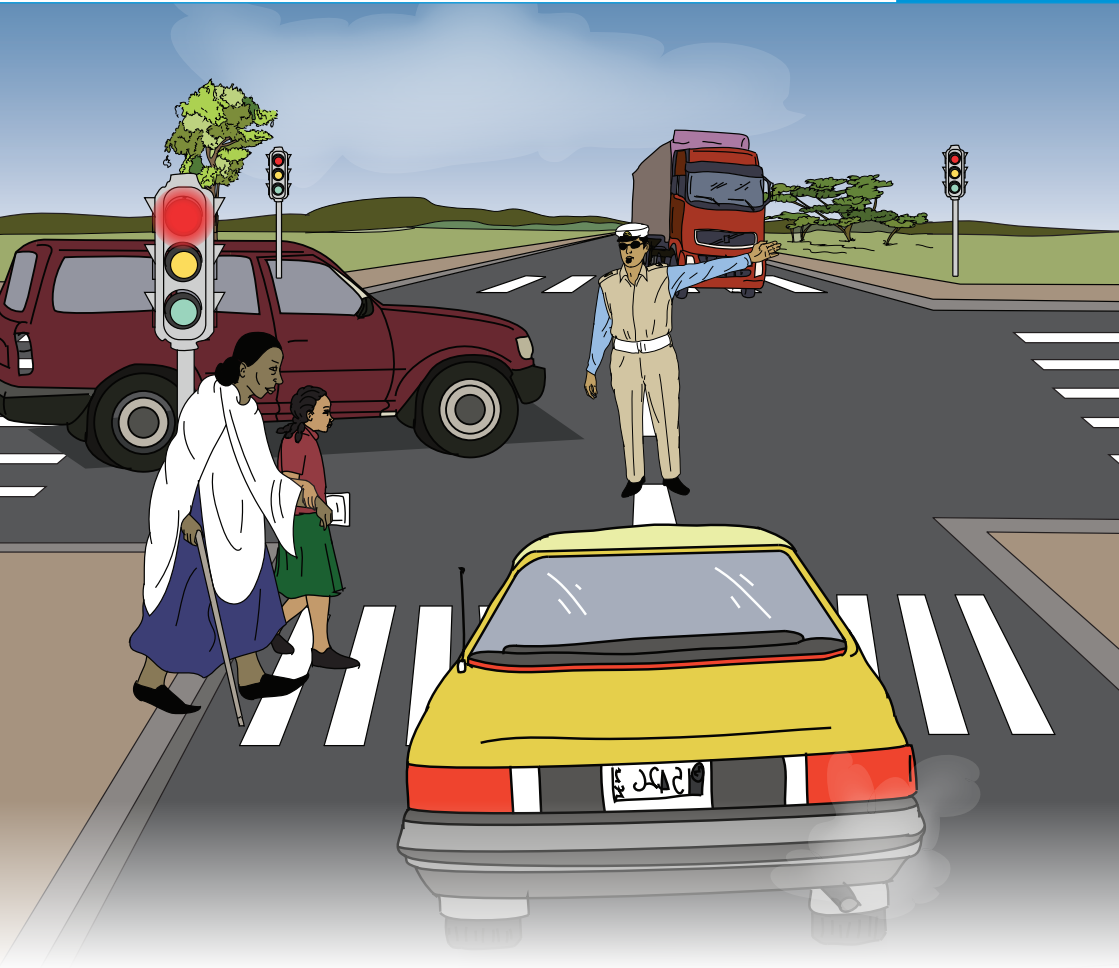

Lommanna Hara'mimma

Leveled

Hadiyyisa

Ku qanannaaxxi hara'mash kitaab Yu.Es.Ay.Di (USAID)eennsi siidamukki diinaxxi hara'matinne, Seev Ze Childireeninne (Save the Children), Losa'n Ministeerinnee Dabuuphphi Giir Giichchi Gassi Losa'n biiro'innnee maqirem angejjinne guda koobamukko.

2009 H.D

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

 Save the Children

The CC By license lets others distribute, adjust, and build upon this work, for free or commercially, as long as credit is given to the original creation. However, any changes from the original must be indicated. For more info please refer: <https://creativecommons.org/licenses/>

Lommanna Hara'mimma

Baxxanchi 4

Saanti 8

Leveled

Losisaanchina/ona Tiissiishsha

Ku hara'mash qanannaaxxi kitaab gudukki horoor sawwit ciilluwwi qanannaaxxi xanato fuu'lisimminatte. Ka kitaaba awwaaxximmiinse gaassinaa ciilluwwa gaafaassimina kitaabo'ommi horoor sawwite caakkisimmi hasisookko. Misilluwwi amadu sawwitenne ciilluwwi maqire atoorarimmi qanannaato fuu'lisoohaannooma qoossimmi hasisa. Losaan kitaabo'ooma qanannaa'amaa lasonne xa'michchuwwina dabachcha uwwameena xanamuda'e qoossimmi niinnise egeramoohane.

Qanannaaxxi Illaqqi Xa'michchuwwa

Awwonaa yookki xa'michchuwwina dabachcha uwwa.

1. Lommanna hinkide abooyyakkamda'e laqqoo?
2. Manni hinkide hara'mamamooda'e kure.

Usheexxat 1: Lommanna Hara'mimmi Hasisu Mashka'a

Manchi beet foorinne hee'ookki doollenne mat mato hara'mimmi yoohane. Hara'manchaa yimmi mat manchonne gambayukki hawwonnem ihukko heellonne mateeyyooma qooccimminne bakkiixxamakku'uuyya hee'akkam googo. Hara'manchi heechqaanqa haraassukkuuyya mateeyyooma qoxxisaa shiqqeen qoxxiixxancha eeboo luwwiinse mato. Manchi beet hee'ookki doollenne lehim heechchim yoohane.

Eebikkina, manni lobakata adaraaraa
moo'amoohaare, ayyi manchom qishixxiisoo'n uroo
labisakkamoyyo. Umurinne gootto'i hee'ukki ciilichchi
itaa agaa li'immi gatoobee'i uumo'i qoocca. Manchi
beet ihaa kolli qaramukkuuyya kolli lehookko. Mulkeen
odim lomma'naa umur gafe'ookko. Kuk ayyi doollinam
dabassamoobee'i hanqanne uullaakkoohane. Mat
minennem ihukko hegeegonne lommanni yoolas
danaamisa abooyyakka'a hara'mimmi mat uulli
heechchi qaanqi ihukkisa qoossimmi hasisookko.

Ni uullanne, "Lommanni ariimona, oos li'ona"
yakkamok lommanni uullaa mannaa hundam
maasse'oo'isinaa qaramu oos li'aa lommanni qaxa
afoo'isinaa yakkam yanna. Eebikkina lommanni
hee'immi mat uullina maassoo gada'aa hundam
eeboohan ihubikkina, lommanna ayyi manchim xanu
qax malaayyi hundinnem hara'mimmi hasisookko.

Lommanni bee'ulas hawwisookki jor mannam ihukko
hegeegonne hambalaachchoo keen bacooyyo.

Lommanni bee'i hegeeg diih mine labookko. Abursheet
lommanna googonne afakkolas, googo fatakakka'a
mulli googinne marimmi hasisookko. Mashka'im
lommanni illagenne firakkolas qalbi qasoo bikkina
lommanna haydimmi, hamannimmii lonsimmii
lobakata hasisookko. Manchi beetik umur edukkuuyya
waarimmi ayyeensim gatooyyo. Lommannan
afoohaare, maarii xiigii hundim xa'oo bikkina
illagee'nisa sawwimma hoogimmi hee'eena xanookko.

Ka'isa ihukki lommanna gejewweesimmi te'im
gafe'immi horem teeda'a. Mat manchi, lommannina
issookki hara'mat hundim soodonne ixxi qachchonne
miqamoo bikkina ko'l barche'e dissimmi hasisookko.
Oobeelaseensi kaballa lommanni jor illinne
moo'ukkaannina soodim kaballi ihaa barche'i
hosoobee'isa qalbeexximmi hasisookko.

Usheexxat 2: Lommanna Hara'mimmiinse Siindoom Misha

Heer uullanne, annanni annanni amma'naxxi
shiqqeen ugudduwwi yoo'is la'amaakkoohane.
Ee ugudduwwi woriinsem Masqa'l ugud, Alfaxir,
Mawliid, Kallo'i, Soomma'n tirii mulkeenim yookko.
Ka ugudduwwanne hundem amma'nat minneewwim
hoogukkoka xa'mimmi, sibaarukkaannina itisimmi,
xeebe'ukkaannina agisimmi, habiillukkaannina
eddeesimmii mulkeenimii araqa losamaakkoohane.
Ka ugudduwwanne odim annannannem lommanna
xa'mimmi ni uullanne losammi ihaa yookki er
aalo'uwwiinse mat ihukkisa qoossimmi hasisookko.

Ka'isa lommanniinse maasso aa'immi losammi
heechqaanquwwiinse mato. Manni mat hegeegonne
ganamuta'n te'im lobakata aphphixxuta'n, lommanni
maasse'aa woshsha siggisookko. Aphphixxukki
manchi yoolas mad fayye'ona hancuuraa
duqushaa amadiisookko. Lommanni woshshi xoxaa
maroobee'isam gaaga'isookok mat hegeegonne
lommanni yoolasette. Eebikkina, lommanna
hara'mimmii maasso aa'immii ayyenam hasisookko.

Masqa'l ugud afaa fuliixxi hiimo, oos fuliita fireena
illage mat lommanchi nafaranne umurinne shiqoo
manchiinse jor qufa'at nakkoobee'isa maasso aa'eena
wixxaa dummoocko. Oo nafa'l manchim hixe amadaa
maasse'aa geegeesookko. Ee lasage, oos min mine
xombora xanqisaa do'ukkuuyya, "firefire! Qaanne'i
fire! Qaxan fire! Hiinchoo maaragee afisee" yaa ee
maru mi'n manni minenne kadoocko. Oo mi'n mannim
bira uwwaa geegeesookko.

Oo yaahoxxi oos, hiimo kadaa wixxaa'ukki bira
daram hiimo maasse'aa geegeesukki lommanchi
nafara maraa lommanni illagenne bira ubbuusookko.
Oo nafa'l lommanchi gadanonne muli lommannaa
afuussaa annannichchi oosinam bira baxxansookko.
Ee fuliixxi oos woriinsem hasukkok lommanniinse
maasso aa'eena bira ubbuusookko. Lommannim
danaamisa maasse'ookko. Lommanni fuliixxi bira
oosina baxxansimmi mat er aalo'i ihukkisa la'immi
hasisookko.

Ihukkaarem, aabbis ammaniiinse kid hooraa, kido'ne'i
heechqaanqi bi'ukkuuyya marukkiis ayyeensim
daphpheena xanooyyo. Lommanni mat olla'anne
hee'immi olla'ina maassoo duunchaa hundam eebeena
xanoo bikkina lommannaa illi beetichchisa egerimmi
hasisookko. Xale'i ka qaxam ihoo'n manni lehukki
xiiqqi woshshimmi siggeena xanookkok lommanchi
yoolasette. Ee beelas gananchii mine gindimmii
hee'eena xanookko.

Ee'isam, mat manchi qarakko'i oos, anni lomma'nakkamaare maasso aa'eena du'l luwwa amadaa waarookko. Mat lommanchiinse maasso aa'akkamok xale'i du'l luwwinnette ihubee'i bikkina gaabe'em ihukko muli luwwam uwwaa maasso aa'ookko. Ka maasso aa'ookki mashka'im ixxi ti'em is abaroos xumma siixxaa, geejji gabala afaa korinam ixxuwwiinsem maasso aa'oo'isinatte. Maassi hundem luwwiinsem lobane. Maassi bee'i manchi gada'aam iheena horem xanooyyo.

Ni uullanne lophphaahim maassi faate'e issookkok ama, annii hegeeqqi lommanchii iheena xanookko. Mulii mannim maasse'eena xanookko. Kobi'lishshina hoogukkaannina uwwakkolas, adaraara hara'makkolas, lommanna abooyakkolasii mulkeenome issakkolasii Waa'i kolliinse siidakkam siixxo'i yoohane. Eebikkina ayyeensem lophphakka'a lommanna hara'mimmima gaasso'o uwwimmi hasisoo'isa hundim qalbeexximmi hasisookko.

Usheexxat 3: Lommanna Hara'makkam Googguwwa

Mat mat hegeegonne, umurinne shiqaakkoo abursheet lommanni dut googinne hawwodamaa moo'amookko. Kobi'lishshina ee lommanchiinse qaramu oosiinsi beyyo, balli eddechcha, hii'm eddechcha, ichchi hurbaataa mulkeenomee gudisaa te'im hincaa'aa abooyyubeelas dut googinne hawwodamakka'a lehim afeena xanoocko. Ee'isam, gaqqi miniinsem haxonne lommanni yoolas annanni annanni luwwa issimminne faare'isimmii baqbaqaa'immii hasisookko. Xale'i kanem ihoo'n lommannina heele'isoo ichcham ihukko agga gudisakka'a qunxaa'immi hundiinsem egeramookko.

Mat uullanne hee'ookki lommanni haalat, hoffi
qaxisinne annanni ihuta'nim labaqqamookki googim
yoohane. Ookkim gancarimmi, manna inkiinnimmi
hoogimmi, manni summa xadimmii, mulkeenim
lommannanne lophphaa moo'amookki haalat ihukkisa
la'immi hasisookko. Kido'ne'i haalat yoo manna
qawwiisakku'uuyya abaabunimmi hasisookko.

Mat mat jor oos, qarukki anno'oomam huushaa
lommanna allabinne goodookko. Ku allab hosaa
garoo'nim ixxuwwi qachchonne miqamoo'isa
qoossoobee'i mat mat tanko'aan manni bee'ooyyo.
Ayyi manchim eroomma isookkok, soodina barche'e
yoo'isa hindiyimmi hasisookko. Lommannan
ayyi manchom nakkoo'n te'im tafoo'n higoobee'i
bikkina lommanna abaabunimmi horiyyem gagina
siidamoobee'i qaraar ihukkisa la'immi hasisa.
Eebikkina manchi beet ihaa qaramukkok hundim li'aa
lomma'noo'isa lanqona.

Lommanna, ooshshichchoo harde'ee yoo'n hundim malaayyi xanukkisinne hara'mimmi hasisookko. Kobi'lishshina meenti ihoo keen hurbaata saraa aggi luwwa amadaa qar manchoo allaggichchoo yoo'n abooyyuta'n sooxxi gaqqi qachchina sinqa dissukkisa xigamchi hasisookko. Ayyi manchim wixukkoka mu'loo'isam, eroomma issukkaannina oo eroommi soodom daba'laa ixxi te'im is oosonne miqamoo'isa xadimmi hasisoobee'isa qalbeexxinona.

Mat mat lommanni googonne gaabe'e dahaa uunxoo'is ayyeensim daphpheena xanooyyo. Kido'ne'i lommannaa ee gooqqi inqiinse hoorakka'a mat mine massakka'a qiidoobee'isa eddeesakka'a giira giirakka'a abooyyimmi hasisookko. Ka doollenne mat mat ciilluwwim googonne afuuraa uunxoo'isa lobakata hiriraa'oohane. "Losukki amal leh balla urooyyo" yakkamaannisam, eehido'i googonne uunxoo ciilluwwa hoorakka'a muli hara'mato issimminne gaafaassimmi hasisookko.

Usheexxat 4: Lommanna Abooyyimmina Hasisoo Luwwa

Annanni annanni adi'l gassi shogguwwanne
lommannina issakkam hara'mat odim lobakata
liiransoohane. Adil fissukki seeranne shooto'amchinne
matmat shiqqeen beero'uwwanne lommannina gatti
beyyo gudisakka'a ichchi hurbaata hincaa'akka'a
abooyyakkamis, moo'ookki muli minaadabinam
shene'e qasimmiinse higaa lobakat hara'mato
siidisaakko. Ku asheero'i lasaanchi goollo'i afona ayyi
manchim hara'matonne anga edimmi hasisookko.
Matmat lommanni harde'uwwisam leheebe'i
afeebe'e ixxuwwi gaga uunjoo'n axixxamaa hoongi
macceesamoo'n hee'ameena xanookkok gaga
ega'lamoohaarette.

Lommanni orachchi xuroobee'isa qarrii qamaa'mii hundim saamuninnee wo'innnee aanshaa abooyyimmii hasisookko. Ee laboo'isam orachcho aanshakka'a lasonne giira bokaa'akka'a giirakka'a iibbixxakkamisa issimmi hasisookko. Lommanni orachchi qiida xanoobee'i bikkina guuraalli ihaakkoo iibbisoo eddechcha eddeesimmi hasisookko. Afarem buurinne te'im lili'isoo luwwinne qaphphaa'akka'a cukkimmi hasisoo'isa qoossimmi danaam goog iheena xanoocko. Iinsi beyyim xuuroobee'isa kabad kabadem moo'akku'uuyya dakka axisakka'a dahimminne maasso qabaaxximmi e'lookko.

Ni uullanne “Maassi min issee bagaan duunchi min issititte” yakkam yannisam, maasso aa'immi gaqqi heechchina doo'l yookki goog ihukkisa hundim lanqona. Duunchi odim jor luwwanne qeefadamakkamisa issoo luwwi ihubikkina, duunchi googiinse ege'limmi hasisookko. Lommanni maassi lophphahem li'oo oosina lobakata hasisoohaannooma hindih yimmi hasisookko.

Illageenim ihukko kabadem lommanni baqullanne te'im faradonne saa'laa mat beyyiinse muli beyyo daa'imukkuuyyi oos, googonne afulas "Baalliinsee bagadiinsee gattehe" yookko. Oo lommanchim oosina dabarakka'a, "Li'lehe" yakka'a maasse'akkamo. Kukim lommanna haydakkam googiinse mat ihukkisa la'immi hasisookko. Ee'isam, ni uullanne lommanni mat mine mareena huushulas muli manni anga amadaa atoorassukkuuyya massookko.

Oo lommannim inqi beeddoone, illi qooqoone, macci gawwoonee mulkeeno yakku'uuyya maasso goddisookkoo. Lommanni maassi, uullanne takoobee'an ihubikkina ayyi manchim masso goddaa aa'immi hasisookko. Eebikkina lommanniinse xanamu qax hundinnem maasso aa'immi hasisookko. Ayyi lommanchim hoogeena xanoo bikkina sikkechchi biccom fissakka'a uwwimmi hasisookko. Orachchi shufusseena issulasim akii'm mine massakka'a qaraare uwwimmi hasisookko.

Usheexxat 5: Lommanna Abooyyimma Hoogimmi Afiisoo Hawwo

Manchi beet foorinne hee'ookki doolli hundam,
mat matina hara'mimmi losamaakkoohane.
Ee hundiinsem lobok lommanna abooyyakka'a
hara'mimma. Hara'manchi manchi beet lambe'enne
beelas qishixxamchi te'im mishixxamchi hee'imma
hoogeena xanookko. Lommanna abooyyimmi manchi
beet lambe'enne yoohane. Lommanni danaamo itulas
te'im danaamo edde'ulas mishisukkuuyya marookko.
Lommanni umur hajjulas odim dakka kabad kabadem
dabassimmi hasisookko. Orachcho aanshakka'ahim
qiid nakkoobee'isa habiillo eddeesimmi hasisookko.

Kido'ne'i hara'mato issakkolas jor duunchi afeena xanooyyo. Duunchiinse gaga hoo'lamimmii ege'limii hasisookko. Duunchi nakku min mat ballam shummo'iinse shumo'onne makkoo'n hawwinne hee'ookko. Maasso lommanniinse hoffokkii lobokii hundim danaamisa aa'immi hasisookko.

Ayyi doollennem lommannan yoohane. Lommanni ijaajoohaare Ekku! Yimmiinse bagaan sabimmi hasisooyyo. Lommanna ayyi beyyonnem afakkolas ihu luwwa uwwakkoo'n higimmi teeda'a. Lommanni uwwukkoka maasse'aa hoorukkoka duumookki bikkina ayyi manchim gaga xaaxxaa ege'limmi hasisookko. Mat manchi hore'e lommannan afoohaare uwwookki luwwi beelas anga amadaa mat qaxa uullaa hara'maa taakkiisimmi hasisookko. Ee bikkina ayyi manchim heellinne hee'eena xanooyyo. Hawwi mat balla gambayeena xanoookko.

Oo gambayyaati afoobee'isa, ka balliinse asheeraa gaqqi sinqa dissimmi hasisookko. Ee beelaseense hawwi annannichchi minem nakkoo'n uroobee'isa hindiyakka'a qalbeexximmi hasisookko. Hawwi afooyyo yakkamo bagaan afoo'n urooyyo.

Lasaanchonnem, lommanni lomma'nulas illagee'nisa hasukkisa sawwimma hoogeena xanookko. Kid lommanni ajanjarulas, xanamu qax hundinnem abooyyimmii hara'mimmii hasisookko. Ee'isam, mat mat beero'uwwanne gooqqi inqi hundannem suusa dahaa uunxoo lommanni lobakata.

Kido'ne'i lommanna hara'mimmi ayyeensim egeramookko. Bir yoolas lommannina bira uwwimmi, habiillo aa'akka'a uwwimmi, mine massakka'a hee'isimmii mulkeenim lommanna hara'makkam googo. Lommanna hara'moo qoor manni xale'ooyyo. Oosim dutisinne hara'meena xanookko. Lule'oomannem lommanni bee'ulas uullanne xummii gada'ii daadeena xanooyyo. Eebikkina ayyi manchim lommanna abooyyimmi hasisookko.

Qanannaaxxi lasaqqi Xa'michchuwwa

I. Awwonaa yookki xa'michchuwwina qananaa'litti kitaabo'o shooto'i issitaa dabachcha uwwa.

1. Lommanni mat beyyiinse muli beyyo daa'imukkuuyyi googonne afulas, oos “Baallinsee bagadiinsee gattehe” yoohaare oo lommanchim oosina dabaraa mayyoo?
2. Lommanna hinkido'ne'i googguwwinne hara'mimmi xansiisoo?
3. Lommanni ariimona, oos odim li'ona yimmi mayyimma?
4. Lommanna abooyakkamok mahinatte?
5. Ki hegeegonne ajanjaraa yookki lommanni hee'uta'n hinkido'ne'i hara'mato issitoo?

II. Kanni woroon hincukki sagalluwwina gereero'i tirato amadukkoka doo'le.

1. abursheeta	a. duuncha
2. heello	b. leho
3. heechcha	c. jolle
4. maasso	ch. ooshshichcho
5. eroomma	d. hawwo

